

УДК 37.015.31

ОЛЬГА СОРОКОЛІТА, викладач, Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Україна
ORCID ID 0000-0002-5057-0656
oksana.kondur@pnu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

OLHA SOROKOLITA, teacher, Ivano-Frankivsk Professional College Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF TRAINING PROFESSIONAL JUNIOR BACHELORS

У статті репрезентуються окремі інноваційні аспекти підготовки фахових молодших бакалаврів. Ключовою ідеєю є інтеграційні підходи в системі підготовки фахівців цього рівня, а також застосування зазначених методик у початковій школі. У запропонованому матеріалі висвітлені окремі теоретичні положення з апеляцією до напрацювань у галузі педагогіки, психології, соціології тощо. Форматом публікації слугує визначення рівня дослідження відповідного кола питань, а також пріоритетні напрями, які необхідно системно описати. Крім цього, робиться акцент і на практичному аспекті. Тож у результаті роботи об'єднано ідею інноваційних технологій та визначено окремі орієнтири. Також обстоюється ідея цілісності та доцільності окремих інтеграційних процедур, необхідності створення гнучкої програми і перманентних кореляцій динаміки пошуку оптимального формату методологічних рішень. Підготовка фахових молодших бакалаврів і навчання у молодших класах розглядаються у контексті інтегральних методик як цілісна освітня модель.

Ключові слова: молодший бакалавр, освіта, інтеграція, інновації, система підготовки.

Summary. The article presents some innovative aspects regarding the training of junior bachelors. The key idea is integration approaches in the system of training specialists of this level, as well as the application of the specified methods in primary school. The proposed material highlights certain theoretical provisions with an appeal to developments in the field of pedagogy, psychology, sociology, etc. The format of the publication is the determination of the level of research of the relevant range of issues, as well as the priority areas that must be systematically described. In addition, emphasis is also placed on the practical aspect. Therefore, as a result of the work, the idea of innovative technologies was framed and certain guidelines were determined. The idea of the integrity and expediency of individual integration procedures and the need to create a flexible program and permanent correlations of the dynamics of the search for the optimal format of methodological solutions is also defended. The preparation of junior bachelors and studies in junior classes are considered in the context of integral methods as a complete educational model.

Key words: junior bachelor, education, integration, innovation, training system.

Постановка проблеми в за-

гальному вигляді. Глобалізаційні процеси, які мають місце впродовж останніх десятиліть, зачепили всі сфери людського життя. Вони формують нові виклики, вимагають неординарних рішень, інноваційних підходів. Повною мірою це стосується системи освіти.

Освіта як перманентний процес є ланцюгом поетапних процедур та почергових змін. За твердженнями психологів, філософів, соціологів та ін. фахівців, освіта як процес пізнання світу розпочинається з перших днів земного буття людини і триває все життя. Найбільш важливим етапом є період інтенсивного здобуття освіти – дошкільний, шкільний та період навчання у закладі вищої освіти.

Шкільний етап є, беззаперечно, ключовим та визначальним у системі генеруючих освітніх актів. Вимогами часу бачиться необхідність диференційованого підходу як до підготовки фахівців, так і принципів навчання у середній школі. Насамперед нас цікавить інтегрований підхід в організації освітнього процесу та його методологічна новизна в контексті підготовки фахових молодших бакалаврів. У рамках глобальних змін у гуманітарній сфері, й освітній зокрема, ці два напрями існують сукупно й інтерпретуються як відносна цілісність. Тож фаховий молодший бакалавр як освітній рівень з відповідною парадигмою теоретичних і практичних особливостей накопичення

досвіду розглядається у контексті інтегральних моделей як здобуття освіти (у коледжі, університеті), так і аналогічної організації освітнього процесу в початкових класах. Даний підхід є інноваційним і таким, що відповідає викликам наших днів (Мороз М. & Мороз С., 2021, с. 91). Тому актуалізується проблема, як, у який спосіб, за якими новітніми схемами організувати навчальний процес, щоб він відповідав усім критеріям і вимогам (Повестин, 2014, с. 234)..

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема інтеграційних підходів у системі освіти обговорюється впродовж кількох десятиліть. Пропонуються інноваційні підходи на теоретичному та прикладному рівнях, упроваджуються експериментальні версії цієї концепції. Версії таких підходів розробляються як за кордоном, так і в українському освітньому просторі. Тут доречно згадати напрацювання М. Адамко, О. Антонова, О. Божко, О. Вошук, І. Гузій, А. Коломієць, М. Опочко, Н. Подопрігори, Ю. Пришупи, З. Хитро та ін. Серед зарубіжних дослідників – А. Атціоні, К. Пурсінайнен, Е. Хаас та інші.

До пошукувань у зазначеній сфері був залучений досвід роботи з організації навчального процесу у професійно-освітніх закладах, результати експериментів у спеціалізованих школах-лабораторіях тощо. Узагальненням таких інтенцій стали різного роду публікації – статті, матеріали конференцій, нові підручники, посібники, монографії тощо. В умовах укладання накопиченого досвіду в цілісну системну модель знань окреслились основні напрями та рівні, які, у свою чергу, визначили подальші шляхи розвитку зазначеної концепції (Шанекова, 2019, с. 506). Також зроблено окремі акценти, які є актуальними чинниками, на що звертають увагу сучасні дослідники. Визнано, що інтегральна освіта слугує процесом багатаетапним і багаторівневим (Михайлишин & Сороколіта, 2022, с. 64), що характеризується ступенями

складнощів та характером узагальнень – виходом на корпусні знання і максимальну шкалу узагальнень. Очевидно, що для початкової чи середньої освіти він є одним, а для коледжів, університетів – іншим. Також рівень синтезу визначається етапами вивчення конкретного предмета, а також метою, яка поставлена перед реалізаторами процесу. Крім цього, розробники нових інтегральних підходів в освіті виокремлюють необхідність і доцільність міжпредметних зв'язків, обґрунтування обсягу інформації з урахуванням вікових, психологічних і когнітивних особливостей потенційних реалізаторів програм.

У контексті сказаного звернемо увагу на те, що особливе місце посідає такий аспект, як інтегральні методи освіти в початковій школі, а також ці ж принципи освітнього процесу в підготовці майбутніх учителів початкових класів і молодших бакалаврів зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку програм, методів і принципів освіти все частіше звучать ідеї необхідності переходу від конкретних знань (окреслених законів і правил) до розуміння глибинної природи явищ, осягнення конкретного фрагмента вивчення на системному рівні. Такою є необхідність, продиктована глобалізаційними процесами та необхідністю інтегральних процедур у сфері знань. Брак системних знань і розуміння явищ у корпусному форматі по-особливому висвітлюється впродовж останніх десятиліть у контексті глобалізаційних процесів. Також цифрові технології виступили каталізатором концепції глобальних знань. Про це говорять провідні вчені світу, такі ідеї є темами різних конференцій і форумів. Тут з упевненістю можна сказати, що запит на когнітивні моделі, а також оновлену систему викладання з часом тільки зростатиме, оскільки світова освітньо-наукова сфера входить у нову методологічну фазу, то різні за форматом і напрямами розробки є вартісними

ми, бо дають змогу діалогу, раціональній селекції, пошуку більш досконалого варіанта.

Як показала практика, а також попередні напрацювання, застосування методів інтегральної освіти слід розпочинати з початкової її фази, що пояснюється низкою причин. Перш за все, віковими особливостями, наявністю великого спектра методик, гнучкістю та варіативністю використання дидактичного матеріалу тощо. Наступною умовою є те, що подальша освіта значною мірою визначається вже існуючим досвідом, тобто початкова освіта виступає конститuentом подальших етапів інтелектуального розвитку дитини. Далі ці принципи переходять у систему вищої освіти і т. д. (Лавніков і Лесик, 2000, с. 197). Тож говоримо про те, що початкова освіта з методологічної і методичної позицій є визначальною та законодавчою.

Якщо звернутися до предметних реалій освітнього процесу, то необхідно зробити окремі акценти і визначити формат предметів та методик, визначити рольові та тематичні специфіки учня як головного суб'єкта всіх векторів педагогічного впливу. Останній чинник передбачає активність, актуальність, задіяність учня, а також процедури відкриття (самовідкриття) інтелектуальних ресурсів і здібностей. Додамо, що інтеграційні процеси в системі освіти на її початковому етапі передбачають широкий комплекс міжпредметних зв'язків, усебічний розвиток дитини. Сюди, крім інтелектуального розвитку, входять фізичний, творчий, художньо-образний, трудовий (прикладний) та ін. форми світопізнання (додамо мандрівки на природу, відвідування музеїв, зоологічних майданчиків та ін.).

У контексті формування нової концепції початкової освіти, а також кадрово-методичного забезпечення звертаємо особливу увагу на інноваційні процедури у форматі підготовки молодшого бакалавра як гаранта реалізації оновленої освітньої моделі. Одним з таких чинників є варіативність будь-

якої форми, структури, наявного матеріалу. На відміну від пазлів, де кожен сегмент має властивість чіткої адресації, і завдання полягає у віднайденні й упізнанні кожної деталі, варіативність дає широкий простір до творчості і внесення свого бачення. Тож студент на етапі здобуття освіти повинен проходити процедури креативного пошуку і здобувати вміння нестандартного мислення. Власне, воно стане необхідною умовою в роботі з дитячою аудиторією.

Наступним методичним чинником пропонуємо вміння працювати в колективі – виконувати локальне завдання у комплексі, системі, утворенні цілого. Це може бути написання казки колективом, де кожна дитина пише один епізод у контексті цілісної сюжетної лінії тощо. У засаді такі вміння слід здобувати молодшим бакалавром у різних сферах знань і творчих галузях, бо набуті навички дозволять застосувати досвід в освітній діяльності.

Ще одна деталь вимагає уваги – практика роботи з текстами. Відомо, що початок XXI ст. відсунув на периферію друковану книгу і замінив її широким спектром цифрових технологій. За свідченнями психологів, педагогів, філософів, соціологів та ін. фахівців, дане явище є шкідливим і навіть руйнівним у процесі формування когнітивних навичок як школяра, так і дорослої людини. Тому навички читання текстів – найкращих взірців фольклорного матеріалу і світової класики – з наступним аналізом, оцінкою філософсько-естетичних вартісностей, глибинної ідеї і т. п. є важливим аспектом в освітньому процесі, який слід повернути в навчально-виховні процеси. Для цього необхідно застосовувати методи рецепції друкованих текстів у формі широкої практики в середній школі, особливо в початковій, а також надавати методичну підготовку у цій сфері фаховим молодшим бакалаврам. Наголошуємо, що орієнтація на корпусну інформацію, на інтегральне вивчення тексту є обов'язковою процедурою. Уваж-

не прочитання та вивчення естетично, етично та когнітивно вартісних текстів дозволяє вийти на узагальнення вищого рівня, установлювати зв'язки з іншими дисциплінами як гуманітарного, так і природничого напрямів.

Вимагає неабиякої уваги екологія в широкому розумінні. Ідеться не лише про екологію довкілля, а й екологію культури, людини, духовності. Упродовж останнього десятиліття на цей аспект гуманітарної діяльності людини та освітніх закладів звертають увагу провідні центри з вивчення нашої цивілізації. Необхідність розробки нових методик, в основу яких будуть покладені дані питання, є очевидною. Саме інтегральні підходи дають широкі можливості у формуванні морально-етичних та світоглядних чинників. У системі підготовки фахових молодших бакалаврів та інтегральних принципів освіти необхідно розробити комплекс критеріїв, визначити основні орієнтири і досягнути результату у цій сфері.

Наступним аспектом, який, за свідченням європейських дослідницьких центрів, один з найбільш актуальних і проблемних, вважаємо подолання комплексу узалежнень, які руйнують цілі соціальні системи та культури. Тому провідні фахівці рекомендують формувати навички, "вміння читати книгу життя". Здатність розпізнавати дії та програми, які, по суті, є деструктивними у стосунку до особистості та соціуму, є надважливим завданням для всіх вікових і соціальних груп. Особливо вразливіми до таких інформаційних інтервенцій залишаються діти та підлітки. Ця галузь вимагає напрацювань. Але немає сумніву, що надання відповідних компетентностей студентам усіх рівнів освіти з наступним перенесенням у систему середніх навчальних закладів (тут і початкової) – надзвичайно важливе завдання. Проблема набуває особливого звучання, коли йдеться про повну доступність інформаційних ресурсів і відсутність перешкод з технічної точки зору. Інтен-

сивні розробки зазначеного плану і влиття у систему освіти необхідно здійснювати на рівні вищої освіти. Тому фаховий молодший бакалавр, а також інтегральні підходи в освіті слугують тим майданчиком, де відповідні завдання та технології можуть і повинні бути застосовані в широкому форматі.

Стосовно інноваційних технологій у сфері підготовки молодших бакалаврів і педагогів загалом, особливо з розгортанням інтеграційних програм, то актуальності набувають інтенсивність обміну інформацією, залучення методик і практичних розробок як у сфері освіти, так і близьких до педагогіки галузях – психології, соціології тощо. Тому створення єдиного інформаційного простору під гаслами "фаховий молодший бакалавр" та "інтегральна освіта", окреслення методологічних рамок своєрідних інформаційних кордонів з метою відфільтрування деструктивної чи невідповідної інформації є важливим чинником у реалізації зазначених програм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведених аналітичних зрізів було окреслено актуальні аспекти розвитку та вдосконалення програм підготовки фахових молодших бакалаврів у контексті введення і розгортання методик інтегральної освіти. Закцентовано увагу, що ідея інтегрального підходу до підготовки фахівців з наступним застосуванням його у початковій школі доцільна і така, що відповідає вимогам часу. Виявлено, що зазначена концепція в рамках української школи перебуває у фазі становлення і потребує інноваційних розробок. Здійснено спробу окреслити коло питань, які лежать у площині першочергових щодо вирішення. Також зроблено акценти на тих питаннях і методиках, які слід розглянути й інтегрувати в систему підготовки фахових молодших бакалаврів. Переформатування освітніх програм для майбутніх педагогів та для початкової школи відповідає законодавчій базі України, є співзвучним зі світовими тенденціями і

спрямованим на розширення компетентностей молодших школярів, легкість і доступність сприйняття інформації, панорамність мислення. Крім цього, навички світопізнання молодшими школярами у зазначеному ключі – методологічна та методична основи для подальшого осягнення знань відповідно до отриманого досвіду. Ідеться про те, що застосування окреслених методик у молодших класах дозволяє їх активізацію у середній ланці шкільної освіти та старших класах. Окреслена сфера знань вимагає подальших розробок у різних галузях, зокрема, у системі підготовки молодших бакалаврів. Репрезентовані та окремі аспекти зачепили незначне коло питань, але, без сумніву, вони є актуальними та перспективними для подальших пошуків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Лавніков, О. А., Лесик, А. С. (2000). Інтегративний підхід у системі вищої освіти: поняття і особливості. *Вісник університету імені*

Альфреда Нобеля, 1 (19), 195–199.

Мороз, М. В., Мороз, С. А. (2021). Система сучасної фахової передвищої освіти як складова механізму забезпечення якості вищої освіти: державно-управлінський аспект. *Інвестиції: практика та досвід*, 1, 89–96.

Повстин, О. В. (2014). Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. *Вісник ЛДУБЖД*, 11, 231–235.

Михайлишин, Г., Сороколита, О. (2022). Професійна підготовка фахових молодших бакалаврів: нормативно-правове та організаційне забезпечення. *Освітні обрії*, 2 (55), 62–65.

Шанекова, Т. І. (2019). Сучасні пріоритети професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення інтегрованих уроків. *Вища освіта України в контексті інтеграції до світового освітнього простору*, 4 (82), 504–514.

REFERENCES

Lavnikova, O., Lesyk, A. (2000). Integratyvnyj pidhid u systemi

vyshchoji osvity: poniattia i osoblyvosti. *Visnyk universytetu imeni A. Nobelia*, 1 (19), 195–199.

Moroz, M., Moroz, S. (2021). Systema suchasnoji fakhovoji peredvyshchoji osvity jyak skladova mehanizmu zabezpechennia jakosti vyshchoji osvity: derzavno-upravlinskyj aspekt. *Investyciji: praktuka i dosvid*, 1, 88–96.

Povstyn, O. (2014). Integracija znan' jyak odyz iz dydaktychnyh pryncypiv suchasnoji osvity. *Visnyk LDU BZD*, 11, 231–235.

Mykhailyshyn, G., Sorokolita, O. (2022). Profesijna pidgotovka fahovyh molodshyh bakalavriv^ normatyvno-pravove zabezpechennia. *Osvitni obriji*, 2 (55), 62–65.

Shanekova, T. (2019). Suchasni prioriteti profesijnoji pidgotovky majbutnih vchyteliv pochatkovoji shkoly do provedennia integrovanyh urokiv. *Vyshcha osvita Ukrainy v kontexti integracii do svitovogo osvitniogo prostoru*, 4 (82), 504–514.

Стаття надійшла 2.10.2023 р.

